

CUVÂNT ÎNAINTE

PĂRINTELE PROF. DR. VASILE SAVA - UN VREDNIC SLUJITOR AL BISERICII

Intre anii 1924 și 1948, disciplina Dreptului canonic a fost predată la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj de către Părintele Dr. Vasile Sava, o figură remarcabilă a teologiei ortodoxe și a dreptului canonic în România interbelică¹. Născut la 20 ianuarie 1888, în Idicel Pădure, județul Mureș, Vasile Sava și-a început formarea academică prin studiile la școala primară din localitatea natală, continuându-și educația în Reghin, unde, în anul 1903, a absolvit Gimnaziul german. A urmat, în 1907, obținerea bacalaureatului la Liceul Reformat Maghiar din Târgu Mureș, iar între 1907 și 1910 a studiat la Institutul Teologic Andreian din Sibiu, unde a dobândit o bază solidă de cunoștințe teologice. Ulterior, începând cu 1911, și-a desăvârșit educația juridică prin cursurile Facultății de Drept ale Universității maghiare din Cluj, dezvoltându-și în paralel pasiunea pentru dreptul constituțional și bisericesc, o combinație inedită de discipline care îi va defini contribuția în domeniul teologic și administrativ.

În perioada Primului Război Mondial, Părintele Sava a fost mobilizat cu gradul de locotenent, fiind confesor în rezervă al Regimentului 83 Infanterie din Cluj. Anii petrecuți în armată, între 1915 și 1919, i-au oferit o înțelegere profundă asupra suferinței și a necesităților spirituale ale poporului român aflat într-o perioadă de încercări și sacrificii. Această experiență a contribuit la formarea viziunii sale pastorale, amplificân-

¹ Vezi pentru mai multe detalii Pr. Prof. Dr. Alexandru MORARU, *Învățământul teologic universitar ortodox din Cluj (1924-1952)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996, pp. 210-211.

du-i sensibilitatea față de nevoile comunității sale. După Marea Unire din 1918, Vasile Sava a activat ca funcționar public la prefectura din Târgu Mureș, iar în perioada 1919-1920 a fost deputat în Constituanta de la București, contribuind astfel la structurarea României Mari. În paralel cu activitatea sa administrativă și politică, Vasile Sava și-a continuat pregătirea academică, culminând în 1922 cu obținerea titlului de doctor în Științe Juridice și Drept Constituțional la Universitatea „Ferdinand” din Cluj, o realizare academică de referință pentru profilul său multidisciplinar.

În cadrul Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj, Vasile Sava a fost nu doar un simplu profesor suplinitor al disciplinei Drept canonic, ci un adevărat mentor, reușind să îmbine educația teologică cu dimensiunea juridică. În paralel cu activitatea sa didactică, între 1923 și 1946, a deținut funcția de consilier eparhial, iar între 1946 și 1948 a ocupat poziția de vicar eparhial. În aceste roluri administrative, Pr. Sava a fost implicat în redactarea documentelor statutare și a regulamentelor pentru instituțiile eparhiale, contribuind la dezvoltarea și consolidarea structurilor bisericești din Cluj. Prin viziunea sa, Biserica Ortodoxă a reușit să răspundă provocărilor politice și economice ale epocii, consolidându-și statutul ca instituție spirituală și socială fundamentală pentru comunitatea românească.

Pe lângă angajamentele administrative, Părintele Vasile Sava s-a manifestat activ și în publicistică. Articolele sale din revistele „Viața Ilustrată” și „Renașterea” abordează subiecte pastorale și misionare de actualitate, subliniind necesitatea respectului față de cei care s-au jertfit pe câmpul de luptă. În contextul crizei economice din perioada interbelică, Părintele Sava a pledat pentru reînvierea spiritului de jertfă și solidaritate, promovând valori esențiale în sprijinul comunității și națiunii române. În acest spirit, el a elogiat personalitățile care au contribuit la formarea identității naționale românești, precum Mitropolitul Andrei Șaguna și avocatul Emanuil Gojdu, pe care îi considera piloni ai educației și emancipării poporului român, încurajând investiția în educație ca factor de progres național.

O altă realizare notabilă a Părintelui Sava a fost implicarea sa directă în proiectul de construcție a Catedralei episcopale din Cluj, simbol al credinței ortodoxe și al unității naționale. În calitate de consilier

eparhial, a supravegheat toate procedurile juridice și administrative necesare, privindu-o ca pe o expresie a spiritualității profunde a poporului român și un loc de refugiu spiritual într-o perioadă tulbură.

Pentru activitatea sa dedicată, Vasile Sava a fost distins cu numeroase decorații de prestigiu: „Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918 (1921)”, „Răspлата Muncii pentru Biserică, clasa I (1925)”, „Steaua României în grad de Cavaler (1931)”, „Coroana României în grad de Ofițer”, „Medalia Ferdinand I” și „Medalia Carol I”, la care se adaugă și titlul onorific de Protoiereu Stavrofor, simbol al respectului profund de care s-a bucurat în rândul clerului ortodox².

Având în vedere specificul activității sale de consilier și vicar eparhial, contribuțiile canonice ale Părintelui Vasile Sava sunt integrate în documentele statutare și administrative elaborate la nivelul Episcopiei Clujului, conturând astfel un mozaic de reforme și reglementări care au contribuit la modernizarea și stabilitatea instituțională a Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Astfel, Pr. Vasile Sava rămâne o figură de seamă în istoria eparhiei clujene și a Bisericii Ortodoxe Române, un model de erudiție, devotament și integritate care continuă să inspire generațiile de teologi și juriști din România.

Cartea „Părintele Prof. Dr. Vasile Sava. Un canonist al renașterii ortodoxiei clujene”, semnată de Pr. Dr. Răzvan Perșa, se constituie într-o contribuție de o valoare deosebită pentru domeniul teologiei ortodoxe și al studiilor istorice și canonice românești. Printr-o analiză exhaustivă și documentată, autorul readuce în atenția noastră personalitatea marcantă a Părintelui Prof. Dr. Vasile Sava, o figură cheie în consolidarea vieții bisericești a Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Lucrarea reușește să îl prezinte pe Vasile Sava nu doar ca teoretician și practician al dreptului bisericesc, ci și ca pe un model de dedicare și de devotament față de Biserica Ortodoxă, al cărei destin a fost marcat profund de activitatea sa.

Noutatea acestei cărți rezidă în prezentarea riguroasă și completă a rolului jucat de Vasile Sava în perioada interbelică și în primii ani postbelici, contribuind la înțelegerea unui context istoric, cultural și politic

² Claudia ZAHARIA, *Viața și activitatea vicarilor administrativi din eparhia Vadului, Feleacului și Clujului între anii 1921 și 1979*, Teză de licență dactilografată, Cluj-Napoca 1994, p. 29.

complex, în care Ortodoxia clujeană a reușit să își reafirme identitatea. Figura sa, redată cu o precizie arhivistică, a fost până de curând neglijată de cercetarea teologică, dar impactul pe care l-a avut asupra structurii administrative și academice a Eparhiei Clujului este unul considerabil. Cartea evidențiază atât dimensiunea de slujitor al altarului, pe care Pr. Vasile Sava a împlinit-o cu deplină dedicare, cât și pe cea de pedagog și îndrumător al unei generații de teologi care, prin exemplul său, au fost inspirați să își dedice viața misiunii Bisericii.

Părintele Vasile Sava a desfășurat o activitate complexă, abordată de autor într-un mod sistematic și coerent, începând de la cariera sa timpurie de secretar consistorial și consilier eparhial până la ascensiunea sa în poziția de rector al Academiei Teologice din Cluj, lucru inedit pentru cercetarea teologică actuală, și de vicar eparhial.

Lucrarea prezintă, de asemenea, cu minuțiozitate, implicarea sa esențială în procesul de edificare a Catedralei Ortodoxe din Cluj, moment simbolic și deosebit de important în consolidarea comunității ortodoxe clujene. În calitate de consilier eparhial și apoi de vicar episcopal, Pr. Vasile Sava s-a remarcat printr-o contribuție semnificativă la edificarea structurilor administrative, economice și liturgice ale Eparhiei, într-o perioadă în care provocările materiale și politice erau considerabile.

Dincolo de dimensiunea administrativă, cartea subliniază aportul intelectual al Părintelui Vasile Sava în domeniul dreptului bisericesc, acesta fiind unul dintre primii teologi români clujeni care au încercat o contextualizare a dreptului canonic în relația sa cu realitățile juridice și sociale din România interbelică. Prin activitatea sa didactică la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj, Pr. Vasile Sava a avut un rol fundamental în formarea tinerilor teologi, oferindu-le o pregătire solidă nu doar în teologie, ci și în elementele esențiale ale dreptului bisericesc, necesare pentru administrarea unei eparhii în contexte istorice și culturale diferite.

Cartea de față se impune nu doar prin valoarea sa documentară, ci și prin capacitatea autorului de a reconstitui un portret complex al Părintelui Prof. Dr. Vasile Sava, redând cu fidelitate atât trăsăturile sale profesionale, cât și pe cele umane.

Stilul academic, îmbinat cu o scriitură accesibilă, face ca acest volum să fie de interes atât pentru teologi și istorici, cât și pentru toți cei

interesați de evoluția instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania în perioada interbelică și la începutul instalării regimului comunist.

Astfel, lucrarea Părintelui Dr. Răzvan Perșa este nu doar un omagiu adus unei personalități remarcabile, ci și o resursă valoroasă pentru cercetarea teologică și istorică, contribuind semnificativ la completarea imaginii despre unul dintre cei mai influenți canoniști și teologi ai renașterii ortodoxiei clujene.

Prin redescoperirea și expunerea cu minuțiozitate a activității și a operei lui Vasile Sava, această carte își găsește locul cuvenit în galeria operelor fundamentale dedicate marilor profesori de drept canonic ai Bisericii Ortodoxe Române.

PR. CONF. UNIV. DR. PATRICIU VLAICU